

XIII. KONFERENCIJA SOCIJALNIH RADNIKA – »SOCIJALNI RAD ZA PRAVEDNO I PARTICIPATIVNO DRUŠTVO«

Vodice, od 23. do 25. 09. 2024.

XIII. konferencija socijalnih radnika pod nazivom »Socijalni rad za pravedno i participativno društvo« održana je u Vodicama od 23. do 25. rujna 2024. godine. Konferencija je okupila oko 700 sudionika te se bavila temama participacije različitih skupina korisnika u socijalnom radu, profesionalnom etikom i izazovima, zagovaranjem i samozagovaranjem korisnika i stručnjaka, migracijama te tehnološkim napretkom i socijalnim inovacijama. Brojnost stručnjaka koji su se okupili kako bi razmjenili znanja i iskustva o prethodno navedenim temama, govori u prilog važnosti istih. Značajno je istaknuti kako je Konferencija, osim socijalnih radnika okupila i druge stručnjake zaposlene u sustavu socijalne skrbi, ali i stručnjake iz zdravstva, organizacija civilnog društva, pravosuđa, jedinica lokalnih i regionalnih samouprava te akademsku zajednicu. Naglasak ovogodišnje Konferencije socijalnih radnika bio je na korisnicima, na svemu onome što socijalni rad kao profesija može učiniti i kako može pridonijeti tome da društvo postane društvo pravednosti, jednakosti mogućnosti i participacije za sve građane. Sadržajno bogat program uključivao je dva panel izlaganja, panel raspravu, dvije sekcije poster prezentacija s

ukupno 32 postera, četiri radionice, dva tematska simpozija, devet sekcija s ukupno 37 izlaganja te jedan posjet ustanovi. Konferencija je omogućila razmjenu znanja, iskustava i primjera dobre prakse svim stručnjacima iz područja socijalnog rada, ali ih potaknula i na kritičko promišljanje o daljnjim izazovima koji predstoje socijalnim radnicima uslijed globalnih, ekonomskih i društvenih promjena kako bi usprkos njima zadržali fokus ne samo na zagovaranju participativnog pristupa, već i na primjeni istog kroz svoj rad za sve građane.

Konferencija je započela plenarnim predavanjem izv.prof.dr.sc. Marijane Kletečki Radović pod nazivom »Čuješ li me i jel' ti drago što mi tvoja suradnja treba?« kojim je izlagačica naglasila potrebu za promjenom kulture suradnje unutar sustava socijalne skrbi kako bi se omogućila istinska participacija svih dionika. U svom izlaganju, istaknula je administrativno - birokratske norme koje često onemogućuju istinsku participaciju korisnika i samih stručnjaka koje se ne čuje kada se provode reforme sustava. Zaključuje kako se o participaciji mnogo govori, no još uvijek postoji značajan raskorak između teorije i njene primjene u praksi te pokušava dati odgovore na pitanja kako taj raskorak smanjiti, odnosno, kako socijalni radnici mogu osnažiti svoje korisnike i sebe kako bi postigli višu razinu participacije u društvu te kako sustav socijalne skrbi može postati participativniji za svoje djelatnike, korisnike i cjelokupno društvo. Nastavak plenarnog dijela prvog dana Konferencije nastavljen je panel raspravom naziva »Očuvanje perspektive korisnika u suvremenoj praksi socijalnog rada: Zagovaranje promjena s korisnicima i za korisnike« koju je moderirala prof.dr.sc. Kristina Urbanc. Panelistice Tadeja Barun Hardi iz SOS Dječjeg sela Lekenik, Kristina Bušljeta iz Obiteljskog centra, Zrinka Dayoub iz Crvenog križa, Milica Gregurić Prugovečki iz Društva tjelesnih invalida, Martina Perić iz Zaklade Solidarna te Karla Šnerperger iz Hrvatske mreže za beskućnike osvrnule su se u raspravi na to kako svaka u svojem radu zajedno s korisnicima kreira ili prilagođava programe i usluge potrebama korisnika. Iskustvo svake panelistice doprinijelo je osvještavanju različitosti načina suradnje s korisnicima i međusobnog osnaživanja svih dionika u procesu za aktivno zagovaranje promjena i veću aktivaciju korisnika u osmišljavanju programa i usluga. Tek u ovako istinski suradnom odnosu osmišljavanja i implementiranja programa možemo reći da korisnici imaju ravnopravnu ulogu u procesu podrške i osnaživanja.

Posljednje plenarno izlaganje održano je u jutarnjoj sekciji drugoga dana, a njime je dr.sc. Sunčana Kusturin predstavila svoje istraživanje rađeno za potrebe doktorske disertacije. Izlaganje naziva »Perspektiva mladih s iskustvom institucionalne skrbi« bilo je fokusirano na perspektivu djece i mladih koji su određeni period života proživjeli u institucionalnoj skrbi. Prezentirani su rezultati istraživanja koje je analiziralo kvalitetu života mladih nakon iskustva života u institucionalnim uvjetima. Cilj istraživanja bio je kreirati smjernice za unapređenje sustava skrbi, temeljene na korisničkoj perspek-

tivi. Istraživanje je uključilo mlade osobe koje su iskusile život u institucijskoj skrbi te su opisivale svoje izazove i faktore ranjivosti (rana samostalnost, oskudna socijalna mreža, stigmatizacija) te faktore otpornosti (pozitivna slika o sebi, podrška okoline, osjećaj postignuća). U izlaganju koje je kod publike probudilo emocije, prvenstveno tuge, a onda i ljutnje, izlagačica je približila osjećaje nemoći i frustracije s kojima su mladi u institucionalnoj skrbi suočeni u trenucima kada nemaju kontrolu nad svojim životom – nemaju moć odlučiti o povratku u nuklearnu obitelj ili pak ostanku u institucionalnoj skrbi, nemaju moć odabrati srednju školu koju će pohađati. Unatoč tome, intervjuirani mladi smatraju kako je iskustvo života u institucionalnoj skrbi pozitivno doprinijelo kvaliteti njihovih života te naglašavaju važnost odnosa s odgajateljima. U zaključku je izlagačica istaknula važnost korisničke perspektive u unapređenju sustava skrbi, pozivajući na individualizirani pristup, suradnju i refleksiju kod stručnjaka.

Tematski simpoziji ovogodišnje Konferencije socijalnih radnika održani su drugi i treći dan Konferencije. U sklopu prvoga tematskog simpozija sudionici su imali priliku čuti više o tome kako je Inicijativa »Od šutnje do promjene« pokrenuta 2023. godine kao odgovor na nedostatak slobode govora o problemima u sustavu socijalne skrbi. Inicijativa okuplja stručnjake putem Facebook grupe, koja trenutno broji 770 članova. Njihov cilj je javno zagovarati promjene u sustavu socijalne skrbi, s naglaskom na potrebu otvorenog govora o izazovima unutar sustava, unatoč strahu od sankcija. Inicijativa je ojačala nakon javnog istupa jedne članice te organizirala javni skup »Krik za promjene« u Zagrebu 2024. godine. Također, Inicijativa koristi medije za prenošenje poruka donositeljima odluka i dobiva značajnu podršku u javnosti. Izlaganjima u sklopu simpozija, izlagačice i članice Inicijative dale su uvid u to kako medijsko zagovaranje može utjecati na donošenje odluka u sustavu socijalne skrbi; koje su sve uspjehe, ali i neuspjehe članice Inicijative doživjele u radu, kako ostvaruju međunarodnu suradnju sa socijalnim radnicima te kako nošenje sa sagorijevanjem stručnjaka u sustavu socijalne skrbi možemo iskoristiti za samopomoć, samozastupanje i samozagovaranje. Simpozij drugoga dana, naziva »Seksualnost korisnika s poteškoćama mentalnog zdravlja u domovima socijalne skrbi za odrasle osobe – izazovi u procesu rada i mogućnosti za rješavanje iz perspektive stručnjaka i korisnika«, pružio nam je uvid u perspektivu rada vezanu uz spolni i emocionalni život osoba s teškoćama mentalnog zdravlja u domovima socijalne skrbi za odrasle osobe. Temu su nam približile kolegice iz nekoliko domova za odrasle osobe u Hrvatskoj koje su dale pregled istraživanja seksualnosti i reproduktivnog zdravlja osoba s teškoćama mentalnog zdravlja te primjere dobre prakse u zaštiti njihovih seksualnih prava, kao i prikaz rezultata vlastitih istraživanja o stavovima djelatnika domova za odrasle osobe u sustavu socijalne skrbi o seksualnosti odraslih osoba s problemima mentalnog zdravlja koji su na trajnom smještaju te o stavovima, mišljenju i prijedlozima samih korisnika doma o seksualnosti. Izlaganja su potakla na promišljanje i raspravu

o manjkavo uređenom zakonskom okviru te čestom nerazumijevanju, što radnika u sustavu, što šire javnosti, za temu seksualnosti osoba s teškoćama mentalnog zdravlja.

Tijekom 37 izlaganja koja su se odvijala kroz dva dana na XIII. konferenciji socijalnih radnika obrađene su brojne aktualne teme koje se odnose na izazove i inovacije u sustavu socijalne skrbi, posebice u kontekstu migracija, dječjih prava, participacije i socijalne uključenosti. Jedna od posebno istaknutih tema su bile migracije i izazovi koje postavljaju pred sustave, kako socijalne skrbi, tako i druge sustave ključne za integraciju migranata u društvo. Razmatrane su i promjene koje su migracije donijele u svakodnevni rad Hrvatskog zavoda za socijalni rad. Sudionici su također slušali o dječjim pravima, posebice o participaciji mladih u sustavu SOS Dječjeg sela Hrvatska te o pravu djeteta na sudjelovanje u postupcima zaštite. Teme su uključivale i potrebe mladih koji izlaze iz skrbi te izazove socijalne isključenosti, kao i inicijative za jačanje roditeljskih kompetencija u jednoroditeljskim obiteljima. Posebna pažnja bila je posvećena i ulogama obitelji i zajednice, s raspravama o mapiranju dječjih prilika u Osijeku, siromaštvu i preživljavanju obitelji s niskim primanjima te odnosima udomitelja i djelatnika socijalne skrbi. Bilo je riječi i o temama poput reintegracije žrtava obiteljskog nasilja, važnosti međuresorne suradnje u radu sa žrtvama kaznenih djela te socijalnoj inkluziji odraslih osoba s mentalnim oštećenjima. Uz to, Konferencija je obradila teme etičkih izazova u radu socijalnih radnika i važnosti emocionalne podrške roditeljima u procesu razvoda dok su prisutni upoznati i s participativnim akcijskim istraživanjima u socijalnom radu kao moćnim alatom za povezivanje korisnika, stručnjaka i akademske zajednice. Također, izlaganjima je pružen uvid u digitalizaciju sustava socijalne skrbi u Zagrebu, a razvila se i diskusija o roditeljskim stilovima i problematičnoj upotrebi interneta kod djece i mladih. Važno je spomenuti kako je sudionicima bio omogućen i obilazak Centra za odgoj i obrazovanje Šubićevac te kreativna radionica izrade keramike i slikovnica s korisnicima Centra.

Kroz bogat i sadržajan program izlaganja te rasprave nakon njih, stručnjaci su pokušali identificirati ključne izazove i prilike za unapređenje socijalnih politika i praksi u Hrvatskoj, s naglaskom na etiku, participaciju i podršku najranjivijim skupinama.

Ovogodišnju Konferenciju obogatile su i dvije sekcije poster prezentacija s ukupno čak 32 postera koji su pružili šarolikost i svestranost uvida u različita područja participacije kao glavne teme Konferencije. Stručnjaci su tako posterima obuhvatili teme izazova participacije različitih skupina korisnika (migranata, starijih osoba, osoba s teškoćama mentalnog zdravlja, osoba s invaliditetom, djece) u ostvarivanju prava i usluga iz područja socijalne skrbi, ali i izazove njihove integracije u lokalne sredine i šire društvo. Osvrnuli su se i na izazove te prepreke s kojima se stručnjaci susreću dok pokušavaju osnažiti korisnike i uključiti ih u sve segmente društva putem socijalnog mentorstva, ali i izazove koje pred njih kao stručnjake stavlja sam sustav koji im ne omogućuje participaciju prilikom donošenja odluka i koji ih ne čuje kada zagovaraju

korisnike niti kada se samozagovaraju. Usprkos teškoćama, brojni stručnjaci dali su prikaz slučaja iz prakse u kojima su postigli istinsku participaciju korisnika, a koji su poslužili kao dodatan vjetar u leđa ostalim stručnjacima da ustraju u osnaživanju i zagovaranju svojih korisnika, ali i sebe samih na putu do postizanja participativnog društva jednakosti mogućnosti.

Ako se osvrnemo na naziv ovogodišnje Konferencije »Socijalni rad za pravedno i participativno društvo«, iz njega su vidljive neke od ključnih vrijednosti socijalnog rada – socijalna pravda i participacija (uključenost). Dakle, socijalni rad je profesija koja je pozvana promicati socijalnu pravdu i participaciju, koja je u obvezi poduzimanja socijalnih akcija kako bi se postigle potrebne promjene koje bi socijalnu pravdu i participaciju dovele na što je moguće višu razinu. Da bi se isto postiglo, nije dovoljno osnaživati samo korisnike, već je potrebno da i stručnjaci ustraju u povećanju vlastite participacije u sustavu sve dok ih donositelji odluka ne čuju i ne uvažavaju. Jedna od značajnijih poruka Konferencije je svakako poziv na suradnju i udruživanje snaga donositelja politika, stručnjaka iz prakse te akademske zajednice s ciljem postizanja pravednijeg i participativnijeg društva. Osim navedenog, doneseni su i drugi važni zaključci koje navodimo u cijelosti u nastavku (izvor: Mrežna stranica Hrvatske udruge za socijalni rad).

- »• *Potrebna je suradnja svih dionika (donositelja politika, prakse, obrazovanja, akademske zajednice) kako bi se razvijale usluge utemeljene na dokazima, a koje su obuhvaćene političkim okvirom i time povećala razina participacije korisnika – koja se danas nalazi na razini simboličke uključenosti, a samo povremeno na razini informirane uključenosti.*
- *Potrebne su sustavne, koordinirane i suradne aktivnosti profesionalne zajednice u zagovaranju participativnih praksa i podizanja razine sudjelovanja korisnika i stručnjaka usmjerene donositeljima politika i drugim dionicima koji imaju odgovornost i moć za iniciranje promjene.*
- *HUSR će napraviti analizu do sada donesenih zaključaka konferencija socijalnih radnika s ciljem osvrta na postignute promjene i pomake. Jesu li ostvareni pomaci u području djelovanja socijalnog rada i kakvi su ti pomaci u područjima koji su adresirani kroz zaključke (ili je zadržan status quo)? Analiza će biti predstavljena na sljedećoj konferenciji, a rezultati će služiti zagovaračkoj argumentaciji.*
- *Potrebno je uključiti korisnike kroz sudjelovanje na konferenciji u vidu panel rasprave i drugih modaliteta sudjelovanja.*
- *Potrebno je jačati participaciju korisnika kroz jačanje participacije stručnjaka i njihovog aktivnog zagovaranja potreba korisnika.*
- *Treba raditi na zagovaranju poboljšanja organizacijskih i tehničkih uvjeta rada jer su i oni preduvjet ostvarivanja korisničke perspektive i participativnih*

modela rada. To je i preporuka iz perspektive korisnika o unapređenju usluga u sustavu socijalne skrbi – uvažavanje korisničke perspektive.

- *Potrebno je uključiti više kvalitativnih pokazatelja uspješnosti rada i vrednovanja rada, a smanjiti značaj koji se pridaje kvantitativnim pokazateljima – s obzirom da se participacija gradi kroz odnos s korisnikom što zahtijeva vrijeme i resurse, materijalne i osobne.*
- *Potrebno je zagovarati, razvijati i prakticirati praksu evaluacije socijalnih usluga, procesnu i evaluaciju ishoda, iz perspektive korisnika.*
- *Prilikom pružanja pomoći potrebno se usmjeriti i na promišljanje o tome može li korisnik iskoristiti pomoć koju mu pružamo, odnosno ima li kapaciteta u tom trenutku za primiti pomoć i iskoristiti ju – stvarati uvjete za praksu koja uvažava načelo individualiziranog pristupa i poštuje vrijeme za promjenu koja je primjerena korisniku.*
- *Potrebno je osigurati prostor za osnaživanje stručnjaka u kojem će imati priliku razumjeti osobnu poziciju iz koje sluša/čuje korisnika jer je za uvažavanje korisničke perspektive važna pozicija stručnjaka i njegovo razumijevanje sebe i svojih kapaciteta za čuti perspektivu korisnika.«*

Priredile: Valentina Kozjak i Mirna Varga